

РОЛЬ ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

У статті розглянуто проблеми забезпечення розвитку економічних систем та роль теорії організації у формуванні головних закономірностей розвитку. Для розробки ефективної стратегії розвитку організацій запропоновано використання методів Форсайту, зокрема, метод сценаріїв.

В сучасних умовах трансформації та динамічного розвитку економічної системи особливої актуальності набувають процеси обґрунтування управлінських рішень. Теорія організації формує концептуальні основи прийняття управлінських рішень, що дозволяє формувати стратегію розвитку організації та коректувати її в залежності від результатів діяльності компанії.

Проблемами розвитку економічних систем займалися такі вчені, як Ходаковський О.М. при дослідженні гносеології підвищення ефективності залізничного транспорту на основі теорії систем, Ейтутіс Г.Д. при аналізі реструктуризації залізниць України на основі галузево-регіональної моделі управління, Савчук І.В. при дослідженні впливу експортної орієнтації залізничного транспорту України на його розвиток, Калетник Г.В., Козловський С.І., Козловський В.С. при аналізі стійкості економіки як чинника безпеки та розвитку держави, Хвестик М.В., Бистряков І.В. при дослідженні парадигмального погляду на концепт стійкого розвитку України, Кислового В.І., Жарика Т.В. при аналізі розвитку транспортно-логістичних кластерів в Україні.

Проте недостатньо дослідженими виступають проблеми розвитку теорії організації та їх вплив на забезпечення розвитку економічних систем.

Під системою управління економічною системою в теорії організацій розуміють сукупність усіх елементів, підсистем та комунікацій між ними, а також процесів, що забезпечують певне функціонування організації.

Система управління базується на трьох основних складових:
інформаційній підтримці процесів розробки та реалізації рішень;
наборі типових бізнес-процедур для вирішення поставлених завдань;
системі активізації персоналу.

Система управління – це складне утворення процесів та явищ, удосконалення якого може удосконалити організацію.

Ефективність кожної управлінської системи у значному ступені залежить від її інформаційного забезпечення. Якість інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень, визначає обсяг розподілу фінансових ресурсів, рівень прибутковості, ринкову вартість підприємств, альтернативність вибору інвестиційних проектів.

Система інформаційного забезпечення передбачає безперервний та цілеспрямований відбір відповідних показників, які необхідні для здійснення аналізу, підготовки та прийняття ефективних управлінських рішень за всіма напрямками діяльності організації.

Інформаційна система призначена не тільки забезпечувати необхідною інформацією управлінський персонал та власників організації, але й задовольняти інтереси широкого кола зовнішніх користувачів.

Конкретні показники системи інформаційного забезпечення формуються за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел інформації.

Система показників інформаційного забезпечення, які формуються із зовнішніх джерел, поділяються на 4 групи:

- 1) Макроекономічні показники, які характеризують загальноекономічний розвиток країни в цілому, регіону, галузі;
- 2) Показники, які характеризують кон'юнктуру фінансового, фондового ринку, ринку нерухомості, грошово-кредитних відносин;
- 3) Показники діяльності суб'єкта господарювання: банків, страхових компаній, постачальників продукції, покупців продукції, конкурентів, партнерів;
- 4) Нормативно-регулюючі показники: оцінка економічного стану підприємств, соціально-економічної діяльності підприємства, окремих суб'єктів ринку [4].

Система показників інформаційного забезпечення, які формуються із внутрішніх джерел:

- 1) Показники, які характеризують стан та діяльність організації у цілому;
- 2) Показники, які характеризують діяльність окремих структурних підрозділів організації;
- 3) Нормативні і планові показники діяльності організації.

Використання усіх вказаних показників дає можливість створити на підприємстві цілеспрямовану систему інформаційного забезпечення, що орієнтована як на прийняття стратегічних рішень, так і на ефективне поточне управління організацією.

У структурному відношенні будь-яка організація представляє собою множину пов'язаних між собою та особливим чином впорядкованих компонентів, які володіють цілісністю та єдністю із зовнішнім середовищем.

Упорядкованість елементів організації можна представити як процес «розстановки» елементів організації у певному відношенні один до іншого. Основою впорядкованості виступає розподіл праці: горизонтальний, якщо мова йде про обособлення етапів послідовно виконуваних робіт (закупівля сировини, виробництво товару, його реалізація), і вертикальний, що передбачає розподіл робіт в організації за рівнями ієрархії [3].

Горизонтальний розподіл праці – найбільш наявна риса будь-якої організації. Розподіл єдиного організаційного процесу робіт на складові та закріплення за ними конкретних робітників є навіть у найменших організаціях. Ієрархія передбачає особливе розташування складових частин (елементів) організації – від вищого до нижчого. Таким чином один елемент ніби то ставиться над іншим.

Горизонтальний розподіл праці реалізується передовсім у процесах координації, співставного розвитку елементів організації в процесі їхньої взаємодії. Координація створює ефект узгодженого функціонування частин організації, діяльність та удосконалення окремого елемента має місце та значення там і тоді, де і коли інші елементи пропорційно змінюються. Ієрархія передбачає не тільки координацію, але й субординацію у взаємовідносинах елементів – систему підпорядкування нижчих рівнів вищим.

Координація та субординація характеризує організацію як сукупність стійких зв'язків її структурних підрозділів та рівнів управління. Горизонтальні зв'язки забезпечують їх ефективну взаємодію у певній послідовності виробничої діяльності, це зв'язки між приблизно рівними в ієрархічному відношенні елементами. Їх специфіка виявляється, як правило, у організаційній неоформленості. Способом формалізації горизонтальних зв'язків може бути виділення спеціального персоналу або підрозділу, які здійснюють організацію взаємодії рівностатусних елементів [5].

Вертикальні зв'язки – це атрибут ієрархізованих організацій, вони поєднують різні їх рівні та створюють «вертикаль влади». Вертикальні та горизонтальні зв'язки створюють умови для забезпечення стійкості економічних систем, але саме теорія організацій дає рекомендації щодо оптимальної їх комбінації та формує стратегію розвитку.

Як показує світовий досвід, головною метою економічних систем різних рівнів (підприємств, територій, регіонів, національної економіки та ін.) є не тільки отримання

максимального прибутку, але й забезпечення комплексного розвитку, створення сприятливих умов праці, рішення актуальних науково-технічних та соціальних проблем, максимальне задоволення матеріальних та духовних потреб людей. Не зважаючи на відмінності між цілями та задачами, що стоять перед виробничо-технологічними та управлінськими системами, їх результативність функціонування визначається відсутністю кризових процесів та соціального напруження, зростанням обсягів виробництва, соціальною стабільністю та ін. Результативність діяльності економічних систем залежить також від їх потенційних можливостей (наявності матеріальних, фінансових та трудових ресурсів) та вмінням ефективно управляти процесами, що відбуваються в економіці та соціальному середовищі. В Україні значимість цих чинників є особливо високою, тому що породжує специфічні проблеми в управлінні економічними процесами на макро-, мезо- та мікрорівні.

У світовій економіці з кінця XX століття почалися трансформаційні процеси системного та структурно-галузевого характеру. У цьому зв'язку забезпечення стійкості розвитку економічних систем стає домінуючим для наукових досліджень та практичних розробок. Тому питання її визначення є актуальним та має суттєве значення для поточної діяльності та на перспективу як для економіки в цілому, так і для її галузей, регіонів, окремих підприємств [9].

У Великому економічному словнику це поняття трактують як стійкість, постійність, незалежність від ризиків втрат та збитків. Стійкість системи, за визначенням у словнику, – це здатність системи відновлювати попередній (або близький до нього) стан після деякого коливання, яке виражається у відхиленні параметрів системи від номінального значення. Економетрика, характеризуючи стійкість, оперує двома поняттями: множина початкових станів економічної системи та множина кінцевих (заданих її станів). Тому стійка економічна система визначається як система, перехід якої від початкового стану до заданого здійснюється таким чином, що жодний з її чинників (інфляція, приріст виробництва, безробіття та ін.) не виходить за визначені межі на заданій траєкторії зміну стану економічної системи. Тобто мова йде про можливість системи повертатися у стан рівноваги після того, як вона була виведена з нього під впливом зовнішніх або внутрішніх чинників.

На думку дослідників Г. Калетника, С. Козловського, В. Козловського, стійкість – це здатність економічної системи при відсутності зовнішніх впливів або при постійних значеннях зберігати свій стан якого змога довше. Це означає, що головні параметри, що описують її стан (наприклад, вартість ресурсів, що використовуються, доход, прибуток та ін.) залишаються незмінними, жодний з економічних суб'єктів не зацікавлений в їхній зміні. Найбільш повним показником цього є гомеостазі – тип динамічної рівноваги, характерний для складних систем, який проявляється у підтримці суттєво важливих для системи параметрів у допустимих межах. Інакше кажучи – це стійкий стан системи під час її взаємодії із зовнішнім середовищем [3].

Деякі вчені трактують стійкість економіки як здатність протидіяти зовнішнім негативним впливам та навантаженням. Чинники, що характеризують цю властивість, достатньо різнопланові. У одних джерелах процедура визначення стійкості економічної системи зводиться до визначення певних фінансових показників, тобто до розрахунків фінансової стійкості. В інших – розроблені методи, які дозволяють враховувати як кількісні, так і якісні показники, що впливають на стійкість системи. Існують підходи, які розрізняють зовнішні та внутрішні чинники стійкості; хоча більш правильним був би поділ їх на ті, які можуть її порушити, й ті, які її забезпечують.

Професор Павловський відмічає, що стійкість економічної системи – це певна властивість економічної системи відображати її динаміку, яка залежить від багатьох чинників [6]. Тарасова О.О. наводить таке визначення: «Під стійкістю розуміється здатність економічної системи, яка потрапила у несприятливе відхилення за межі її допу-

стимого стану, повернутися в стан рівноваги за рахунок власних та запозичених ресурсів [10]. У свою чергу, Попельнюхов Р.В. вважає, що стійкість економічної системи відображає її здатність ефективно протидіяти несприятливим внутрішнім та зовнішнім впливам, адекватно та швидко змінювати свою внутрішню структуру. Чим стійкіша система до несприятливих подій, тим вона життєздатніше.

Як бачимо, поняття стійкості системи розглядається з позицій її можливої рівноваги. Якщо стан системи відомий, і прогнозуються певні впливи, потрібно проаналізувати, чи зможе система потім повернутися до свого первісного стану. Ця властивість визначає, що система за умов стохастичного впливу зовнішніх чинників (загроз чи впливів) не буде трансформуватися. Стійкість у цьому випадку допускає не тільки інертність та нечутливість системи до зовнішніх загроз, але й реагування на зміни зовнішніх та внутрішніх умов функціонування з метою забезпечення стійкості її економічної складової.

Стан будь-якої системи визначається її виглядом, характеристиками та інтенсивністю впливів. Критерієм стійкості системи може бути певна замкнена множина її можливих станів за умови урахування зовнішніх впливів. Якщо визначити, що стан системи зафіксовано у будь-якій точці, а коливання на виході системи незначні і не виходять за межі заданих умов, тоді її можна вважати стійкою. Стійкість системи в цілому залежить від ступеня відхилення кожного з обраних показників від відповідного ідеального або нормативного значення. Інтегральний показник оцінки економічної стійкості базується на аналізі усіх економічних процесів, а також сукупності заходів, які спроможні його поліпшити; він може бути отриманий шляхом композиції усіх обраних локальних показників.

Шовгенов Т.М. у своїх працях розповсюджує поняття стійкості на всі соціально-економічні системи, до яких відносяться світове господарство, спілки країн, окремі країни, адміністративні одиниці всередині країни, галузі економіки, окремі підприємства, групи людей. Він вважає, що в кожній системі є потенціал (капітал або ресурс), що спрямовує її розвиток, тобто зміни, що відбуваються у системі, яка набуває нової структурної та якісно-кількісної форми, або зміни, що відображають характер функціонування системи. Соціально-економічна система здатна еволюціонувати від одного виду до іншого, наприклад, до такого, при якому використані ресурси відновлюються, відтворюються та замінюються іншими, а їх витрати мінімізуються. На його думку, стійкість такої системи значно відрізняється від технічної та фізичної стійкості, оскільки головними характеристиками соціально-економічної системи є певний рівноважний стан та здатність повертатися до нього у випадку зовнішніх впливів або збереження заданої траєкторії розвитку незалежно від впливу протидіючих сил, а також здатність ефективно використовувати, автономно видозмінювати ресурси свого розвитку, мінімізуючи або не змінюючи витрати базових ресурсів, що не відновлюються. Формування стійкої соціально-економічної системи повинно базуватися на певних принципах, головними з яких є: поліпшення якості життя та збереження здоров'я людей; задоволення головних життєвих потреб наявного та майбутнього покоління; боротьба із бідністю; створення раціональних структур виробництва та природокористування; збереження екосистем; захист клімату та озонового шару; гарантування екологічної безпеки; усунення всіх форм насильства над особистістю та природою; недопущення війн, тероризму, екоцида; глобальне партнерство та ін. [13].

Таким чином, визначення стійкості економічної системи у будь-якій із сучасних трактовок не є повним за декількома причинами. По-перше, стійкість такої системи розглядається з позиції можливого негативного впливу на неї зовнішніх сил, тоді як об'єктивна здатність системи протидіяти цим силам часто ігнорується, що породжує неузгодженість між сутністю категорії стійкості та її науковим обґрунтуванням. По-друге, одним з принципів процесу розвитку є неможливість повернення системи до початкової точки розвитку, що науково узгоджується із принципом необоротності часу.

Якщо здатність системи у деякому короткостроковому періоді протидіяти певним зовнішнім впливам ті підтримувати параметри свого функціонування у оптимальних границях є позитивним моментом, то схильність стійкої системи до консерватизму та нівелюванню зовнішніх впливів, незалежно від характеру та напрямку їхніх дій у рамках еволюційних процесів, – дуже негативне явище. По-третє, категорія стійкості передбачає стабільність або стійкість параметрів функціонування системи, що включає можливість досягнення певних граничних показників. Параметрів функціонування систем, що включає можливість досягнення певних граничних показників. А це, у свою чергу, робить неможливим появу головних елементів еволюції – так званих точок «біфуркації». Крім того, поняття стійкості економічної системи не враховує низку моментів, що пов'язані з масштабами даної системи, її ринковими позиціями, характером, силою та напрямком впливу зовнішніх сил ринкової середовища, внутрішніх чинників (впливів) та інституціональної середовища. Звідси можна зробити висновок, що сама по собі стійкість не може бути передумовою подальшого розвитку економічної системи.

У сучасних умовах не існує чіткої класифікації видів стійкості економічних систем. Однак з позицій системного підходу можна відокремити наступні: технічна, технологічна, організаційна, зовнішніх зв'язків, соціально-психологічна, фінансова; екологічна, організаційно-економічна, комунікаційна, інноваційна, структурна та ін.

Стійкість економічної системи пов'язано з поняттям «безпечність», що означає: «відсутність загрози», «надійність» та характеризується дуалізмом, що відображає діалектичну протирічність даного визначення. Це поняття має дві сторони: зовнішню, яка визначає відсутність впливу окремого елемента системи на середовище (відсутність загрози), та внутрішню, яка характеризує опір елемента системи впливу середовища (так зване самозбереження). У останній час термін «безпечність» використовують при аналізі геополітичних ситуацій, розвитку економічних процесів всередині країни, самих галузей, регіональних систем та комплексів, а також у відношенні оцінки діяльності людини у зовнішньому оточенні [3].

Незважаючи на різний зміст окремих питань безпеки, до опису цієї проблеми можна підходити з єдиних методологічних позицій на основі теорії організації, яка дозволяє встановити загальні закони виникнення загрози незалежно від її функціональної сутності та визначити шляхи її зменшення (обмежень).

Питання безпеки, як вже згадувалося, має дві сторони: зовнішню та внутрішню. Внутрішня – це характеристика цілісності системи, або показник її гомеостазу. Інакше говорячи, вона описує здатність системи підтримувати своє нормальне функціонування за умов наявності зовнішніх та внутрішніх впливів. Зовнішня – здатність системи взаємодіяти із середовищем без порушень гомеостазу останньої. Вплив на середовище в цьому випадку не призведе до необоротних змін або порушенням найважливіших параметрів середовища, які визначаються як неприпустимі [3].

Таким чином, безпека – це характеристика, яка базується на взаємовідносинах системи та середовища. Її критеріями можна обрати показники структурної стійкості системи та величину ресурсів, необхідних для виконання поставлених цілей; саме вони можуть бути покладені в основу практичної побудови моделей економічної системи, функціонування яких може бути безпечним у границях її «запасу міцності». У цьому випадку порушення структурної цілісності системи буде менш ймовірним, ніж введення структурних обмежень (наприклад, з боку держави), які можуть мати руйнівні наслідки для системи в цілому. Тому головну увагу під час встановлення безпечних умов функціонування системи слід звернути саме на забезпечення її структурної стійкості. При цьому необхідно відмітити, що обмеженість ресурсів впливає не тільки на структурну цілісність системи, але й на стан всіх її елементів (підсистем) і зв'язків між ними.

Використання поняття стійкості економічної системи для оцінки її безпеки актуально, оскільки будь-які порушення одразу ж ведуть до руйнування системи. Однак на сьогодні не існує загальних методів побудови областей стійкості для заданих впливів та

параметрів, які були б адекватними в межах безпеки системи. На думку Могилевського В.Д., ця обставина ставить під сумнів можливість розробки загальної конструктивної теорії безпеки. Вихід може бути у декомпозиції проблеми, тобто в рішенні питань безпеки для окремих підсистем, елементів, взаємозв'язків та ін. [5].

Таким чином, об'єктивна оцінка безпеки організації проводиться на основі нагляду за її станом. Для цього необхідно визначити область допустимих станів, виділивши усі режими, що приводять до руйнування системи. Для своєчасного вжиття заходів, спрямованих на попередження порушень її цілісності, необхідно створити «запас міцності» організації, який би гарантував необхідний ресурс часу для здійснення відновлювальних дій. Необхідно відмітити, що створення такого запасу викликає зниження рівня безпеки системи. Подолати протиріччя можна завдяки компромісу. Завдання зводиться до розробки рекомендацій із обґрунтування «запасу міцності» організації.

На думку автора, для забезпечення стійкого розвитку економічних систем доцільно використовувати методи Форсайту, зокрема метод сценаріїв. Аналіз сценаріїв дозволяє формувати стратегію розвитку економічної системи, спираючись на розуміння різних альтернативних варіантів розвитку подій. Це виражається принципово новим розумінням, а значить, іншою методологією не тільки прогнозування, але й стратегічного планування.

По відношенню до Форсайт-програм сценарії уявляють собою структуровані, альтернативні, правдоподібні, внутрішньо узгоджені описи можливих станів та траєкторій переходу системи або об'єкта з одного стану в інший [1].

Традиційно розрізняють дослідницькі та нормативні сценарії. Розробка дослідницьких сценаріїв починається з дослідження тенденцій, що сформувалися, чинників та рушійних сил та виявлення різноманітних варіантів розвитку у майбутньому, в залежності від сформульованих сценарних передбачень. Таким чином, аналізується ретроспектива, і на цій основі створюється картина майбутнього. Нормативні сценарії у якості відправної точки розглядають цілі або бажане майбутнє, на досягнення якого мають бути спрямовані ресурси. Вони починаються з формування картини бажаного майбутнього або з постановки цілей. Після цього встає задача пошука шляхів досягнення цього стану або шляхом досягнення поставлених цілей.

На практиці доцільно розробляти багатоваріантні сценарії, що ілюструють можливі шляхи розвитку у майбутньому. Основна мета сценарного аналізу складається у тому, щоб дослідити, як переплетення різних рішучих сил, чинників, тенденцій та подій може сформувати майбутнє. Сценарії уявляють собою корисний інструмент для дослідження важливих проблем, що виявлені в процесі Форсайту, або особливо значимих пріоритетів. Таким чином, сценарії повинні бути сформульовані на мові, що є зрозумілою для суб'єктів політики. Вони можуть бути використані самими розробниками Форсайт-програм для більш глибокого розуміння проблем, перед тим, як розробники перейдуть до більш детального аналізу деяких з них.

Сценарії можуть використовуватися для тестування політичних рішень, тобто рішень, що приймаються у рамках політики, на їхню можливість реалізації. При цьому наслідки можуть бути використані для розробки стратегій та механізмів політики. Слід відмітити, що реальні шляхи розвитку у майбутньому становлять комбінацію окремих компонентів з різних сценаріїв. Таким чином, сценарії потрібні не для того, щоб обрати найбільш ймовірний або привабливий сценарій та будувати, спираючись на нього, стратегію. Сценарії повинні слугувати керівництвом для того, щоб вчасно змінити стратегію; вони повинні показати, настання яких подій вимагатиме внесення коректив у механізми політики, тобто це механізми формування адаптивної стратегії та адаптивної політики.

Сценарний підхід є могутнім інструментом акумулювання знань різних суб'єктів політики та експертів з різних галузей для дослідження розвитком складних систем у майбутньому, він володіє могутнім навчальним потенціалом. Це є його відмінною особливістю у порівнянні з іншими методами Форсайту. У процесі побудови сценаріїв

здійснюється діалог між різними учасниками сценарної групи, відбувається обмін знаннями та досвідом, в результаті з'являється нове, більш глибоке уявлення про перспективи розвитку. Сам процес побудови сценаріїв настільки ж важливий, як і результат.

У процесі розробки сценаріїв можна виділити наступні етапи:

формулювання задачі – визначення, для прийняття яких рішень розроблятимуться сценарії;

вияв рушійних сил та тенденцій у зовнішньому середовищі;

ранжування рушійних сил за критерієм важливості та невизначеності;

розробка логіки сценаріїв;

написання сценаріїв;

оцінка готовності сценаріїв для прийняття рішень;

визначення ключових показників для прийняття рішень.

Таким чином, розробка та впровадження сценаріїв дає змогу прогнозувати стан розвитку організації, знизити фінансові та управлінські ризики, забезпечити стійкість економічного зростання. Принципи та закономірності, що формулює теорія організації, дозволяють уникнути надто ризикованих управлінських рішень, сприятимуть збалансуванню інтересів зовнішніх та внутрішніх учасників організації, підвищенню ефективності її функціонування.

Література

1. Гальчинський А. Экономическое развитие: методология обновления парадигмы / А. Гальчинский // Экономика Украины. – № 5. – 2012. – С. 4-17.
2. Ейтутіс Г. Д. Реструктуризація залізниць України на основі галузево-регіональної моделі управління / Г. Д. Ейтутіс // Залізничний транспорт України. – № 2. – 2011. – С. 41-45.
3. Калетник Г. Устойчивость экономики как фактор безопасности и устойчивости государства / Г. Калетник, С. Козловский, В. Козловский // Экономика Украины. – № 7. – 2012. – С. 16-25.
4. Кислый В. Развитие транспортно-логистических кластеров в Украине / В. Кислый, Т. Жарик // Экономика Украины. – № 12. – 2010. – С. 28-37.
5. Могилевский В. Д. Методология систем / В. Д. Могилевский. – М. : Экономика, 1999. – 248 с.
6. Павловський М. А. Стратегія розвитку суспільства: Україна і світ (економіка, політологія, соціологія) / М. А. Павловський. – К. : Техніка, 2010. – 312 с.
7. Попельнюхов Р. В. Теоретико-методичні засади макроекономічної стабільності / Р. В. Попельнюхов // Економіка та держава. – № 12. – 2009. – С. 58-61.
8. Савчук И. Влияние экспортной ориентации железнодорожного транспорта Украины на его развитие в годы независимости / И. Савчук // Экономика Украины. – № 7. – 2012. – С. 36-44.
9. Сиденко В. Модификация мировой экономики под влиянием новейших факторов глобального трансформационного кризиса / В. Сиденко // Экономика Украины. – № 5. – 2012. – С. 18-31.
10. Тарасова О. О. Розробка системи показників для оцінки фінансово-економічної стійкості підприємства / О. О. Тарасова, Ю. С. Цимрюк // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. – 2008. – № 5. – С. 17-23.
11. Хвесик М. Парадигмальный взгляд на концепт устойчивого развития Украины / М. Хвесик, И. Быстрыков // Экономика Украины. – 2012. – № 6. – С. 4-12.
12. Ходаківський О. М. Гносеологія підвищення ефективності залізничного транспорту на основі теорії систем / О. М. Ходаківський // Залізничний транспорт України. – 2012. – № 2. – С. 19-20.
13. Шовгенов Т. М. Основні аспекти стійкості регіональних соціально-економічних систем / [http: www.region.mcnp.ru](http://www.region.mcnp.ru).